

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIES

Mitä oikeusasiamies tekee?

Oikeusasiamies valvoo, että viranomaiset ja virkamiehet tehtävissään noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Viranomaisten ja virkamiesten lisäksi oikeusasiamiehen valvontaan kuuluvat myös muut, jotka hoitavat julkista tehtävää. Toiminnassaan oikeusasiamies seuraa erityisesti, että hyvä hallinto sekä perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat.

Oikeusasiamiehen ohella valvonnasta vastaa kaksi apulaisoikeusasiamiestä, jotka toimivat itsenäisesti ja samoin valtuuksin kuin oikeusasiamies. Apulaisoikeusasiamiehen sijainen voi hoitaa apulaisoikeusasiamiehen tehtäviä, jos tämä on estynyt niitä hoitamasta.

Eduskunta valitsee oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiehet neljäksi vuodeksi kerrallaan. Oikeusasiamies antaa eduskunnalle vuosittain kertomuksen toiminnastaan ja havainnoistaan.

Miten oikeusasiamies toimii?

Oikeusasiamies tutkii hänelle tulevia kanteluita. Hän voi myös omasta aloitteestaan ryhtyä tutkimaan havaitsemaansa epäkohtaa.

Lisäksi oikeusasiamies tekee tarkastuksia virastoissa ja laitoksissa. Tavanomaisia tarkastuskohteita ovat muun muassa vankilat, poliisilaitokset, varuskunnat sekä sosiaali- ja terveysalan laitokset. Tarkastusten yhteydessä vangit ja muut laitoksiin suljetut samoin kuin varusmiehet voivat keskustella luottamuksellisesti oikeusasiamiehen kanssa.

Eduskunnan oikeusasiamiehen puoleen voi kääntyä, kun epäilee, että viranomainen tai virkamies ei ole noudattanut lakia tai täyttänyt velvollisuuksiaan, tai jos kantelija epäilee, että perus- ja ihmisoikeudet eivät ole toteutuneet asianmukaisesti.

VOIKO OIKEUSASIAMIES AUTTAA?

Kuka voi kannella?

Oikeusasiamiehelle voi kannella kuka hyvänsä. Kantelun voi tehdä itseään koskevasta asiasta tai viranomaisen menettelystä yleisesti. Kannella voi myös toisen puolesta. Tällöin on syytä liittää mukaan valtakirja.

Kenestä voi kannella?

Oikeusasiamiehelle voi kannella tuomioistuimista, viranomaisista ja virkamiehistä sekä muista, jotka hoitavat julkista tehtävää.

Ennen kantelun tekemistä kannattaa monissa tapauksissa ottaa yhteyttä suoraan siihen viranomaiseen, jonka menettelyä pitää lainvastaisena. Ongelma voi ratketa nopeasti jo näin.

Viranomaisia ovat esimerkiksi

- valtion virastot ja laitokset
- kuntien toimielimet, kuten kunnanhallitus ja lautakunnat.

Virkamiehiä puolestaan ovat esimerkiksi

- tuomarit
- poliisit
- ulosottomiehet
- kunnanjohtajat
- kunnanvaltuutetut
- rakennustarkastajat
- sosiaalityöntekijät
- peruskoulunopettajat
- terveyskeskuslääkärit.

Muita julkista tehtävää hoitavia ovat esimerkiksi

- työttömyyskassat ja vakuutuslaitokset, jotka hoitavat lakisääteisiä korvauksia, tukia ja eläkkeitä.
- yksityiset, joilta kunnat ostavat sosiaali- ja terveystalvveluita.

Sen sijaan oikeusasiamiehen valvontaan eivät kuulu

- eduskunta lainsäätäjänä eivätkä kansanedustajat
- valtioneuvoston oikeuskansleri
- ulkomaan viranomaiset
- kansainväliset järjestöt
- aatteelliset yhdistykset
- pankit, muut liikeyritykset ja esimerkiksi asunto-osakeyhtiöt
- yksityiset ammatinharjoittajat, kuten asianajajat tai yksityislääkärit
- yksityishenkilöt.

Mistä voi kannella?

Kantelun voi tehdä lainvastaisesta menettelystä. Lainvastaista on esimerkiksi

- toimivallan ylitys tai harkintavallan väärinkäyttö
- viivästys asian käsittelyssä, päätöksen puutteellinen perustelu, huolimattomuus, neuvonnan puute, epäasianmukainen käyttäytyminen tai muu hyvän hallinnon vastainen menettely
- perus- ja ihmisoikeuksien loukkaukset.

Oikeusasiamies ei kuitenkaan voi tutkia

- asiaa, joka ei kuulu oikeusasiamiehen toimivaltaan
- kantelua, joka koskee yli kaksi vuotta vanhaa asiaa, ellei tutkimiseen ole erityisiä syitä
- asiaa, joka on parhaillaan tuomioistuimen tai muun viranomaisen käsiteltävänä
- asiaa, jossa muutoksenhaku on kesken tai johon voi vielä hakea muutosta.

Miten oikeusasiamies tutkii kantelun?

Oikeusasiamies tutkii kantelun, jos on aihetta epäillä, että viranomainen on toiminut lainvastaisesti tai laiminlyönyt velvollisuutensa taikka jos oikeusasiamies muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta.

Oikeusasiamies ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta. Hän arvioi asiaa lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta.

Oikeusasiamies voi siirtää kantelun käsittelyn toimivaltaiselle viranomaiselle. Siirosta ilmoitetaan kantelijalle.

Kanteluasiassa hankitaan oikeusasiamiehen tarpeelliseksi katsoma selvitys. Kantelua tutkiessaan oikeusasiamies kuulee kantelun kohdetta sekä pyytää selvityksiä ja lausuntoja viranomaisilta. Hän voi hankkia lisäselvityksiä myös määräämällä kansliansa tarkastajat tekemään tutkimuksia. Tarvittaessa oikeusasiamies voi pyytää poliisilta tutkinta-apua.

Kantelijan nimi tulee kantelun kohteena olevan tietoon, kun tälle varataan tilaisuus kertoa oma näkemyksensä asiasta.

Kantelut ovat yleensä julkisia. Lain mukaan salassa on kuitenkin pidettävä esimerkiksi kantelijan terveydentilaa tai sosiaalietuuksia koskevat tiedot.

Mitä kantelusta seuraa?

Kantelun seuraukset riippuvat siitä, mitä oikeusasiamiehen tutkimuksissa tulee ilmi.

Oikeusasiamies voi

- nostaa syytteen, jos kyse on lainvastaisuudesta
- antaa huomautuksen, jos kysymys on lainvastaisesta menettelystä tai velvollisuuden laiminlyönnistä, mutta syytteen nostaminen ei ole tarpeen
- saattaa viranomaisen tietoon käsityksensä lainmukaisesta menettelystä
- kiinnittää viranomaisen huomiota hyvän hallinnon vaatimuksiin tai näkökohtiin, jotka edistävät perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista
- tehdä viranomaiselle esityksen virheen oikaisemiseksi tai epäkohdan korjaamiseksi taikka hyvittämiseksi
- kiinnittää valtioneuvoston huomiota puutteisiin, joita on havainnut säännöksissä tai määräyksissä, ja tehdä esityksiä puutteiden poistamiseksi.

Sen sijaan oikeusasiamies ei voi

- muuttaa tai kumota viranomaisten tai tuomioistuinten ratkaisuja
- puuttua siihen, miten tuomioistuin tai viranomainen on käyttänyt sille lain mukaan kuuluvaa harkintaa valtaa, jos harkintavaltaa ei ole ylitetty tai käytetty väärin
- määrätä maksettavaksi vahingonkorvauksia
- antaa lainopillisia tai asianajollisia neuvoja.

KUINKA KANTELU TEHDÄÄN?

Kantelun voi tehdä kirjoittamalla oikeusasiamiehelle vapaamuotoisesti. Vaihtoehtoisesti voitte täyttää kantelulomakkeen, joka on oikeusasiamiehen verkkosivuilla www.oikeusasiamies.fi.

Kantelun tekemisestä voi keskustella etukäteen oikeusasiamiehen päivystävän lakimiehen kanssa. Hänet tavoittaa ma, ke ja pe klo 9–12 ja ti, to klo 12–15 eduskunnan vaihteen kautta (09) *4321.

Kantelu toivotaan tehtävän kotimaisilla kielillä tai tarvittaessa englanniksi.

Kantelussa on mainittava

- kenen tai minkä viranomaisen menettelyä kantelija arvostelee
- mitä menettelyä tai päätöstä kantelija pitää lainvastaisena
- miksi kantelija pitää menettelyä tai päätöstä lainvastaisena tai virheellisenä
- onko asia vireillä tuomioistuimessa tai muualla.

Kanteluun on hyvä liittää mahdollinen valtakirja sekä kopiot asiaa valaisevista päätöksistä ja muista asiakirjoista.

Kantelusta täytyy käydä ilmi kantelijan nimi ja osoite sekä mielellään puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite. Nimetöntä kantelua oikeusasiamies ei tutki.

Kantelun voi lähettää oikeusasiamiehelle postitse, faksilla tai sähköpostitse. Kantelijalle ilmoitetaan, kun kantelu on tullut oikeusasiamiehelle.

Kantelun tutkiminen on maksutonta. Oikeusasiamiehen ratkaisu lähetään aina kantelijalle ja kantelun kohteelle. Samalla kantelijalle palautetaan kantelun liitteet.

Oikeusasiamiehen ratkaisusta voidaan tiedottaa myös tiedotusvälineille.

Postiosoite

Eduskunnan oikeusasiamies
00102 EDUSKUNTA

Käyntiosoite

Oikeusasiamiehen kanslia (avoinna ma–pe kello 9–16)
Arkadiankatu 3
HELSINKI

Puhelin

(09) *4321

Faksi

(09) 432 2268

Sähköposti

eo-a-kirjaamo@eduskunta.fi

Internetissä

<http://www.oikeusasiamies.fi>

<http://www.eduskunta.fi>

Asiakaspalvelu

Keskustelu mahdollisesta kantelusta:
päivystävä lakimies, ma, ke, pe klo 9 –12 ja ti, to klo 12–15
puh. (09) *4321

Tiedustelut kantelun käsittelyn vaiheesta:
kirjaamo, puh. (09) 432 3381

Tiedottaja, puh. (09) 432 3352

KANTELU EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHELLE

Täyttäkää ystävällisesti kaikki tähdellä (*) merkityt kohdat. Tarvittaessa voitte jatkaa erillisellä paperilla. Voitte liittää kanteluunne myös päätökset ja asiakirjat, jotka tukevat kanteluanne. Liitteet palautetaan Teille myöhemmin.

Sukunimi* -----

Etunimi* -----

Osoite* -----

Postinumero* -----

Postitoimipaikka* -----

Puhelin päivisin -----

Faksi -----

Sähköposti -----

Viranomaisen, virkamies tai muu -----
julkista tehtävää hoitava taho,
jonka toimintaa arvostelette* -----

Jos kantelunne koskee viranomaisen päätöstä, liittäkää mielellään kanteluunne tämä päätös tai kopio siitä.
(Kanteluunne liitteet voitte lähettää postitse: Oikeusasiamiehen kanslia, 00102 EDUSKUNTA tai suojattuna
sähköpostina: <https://turvaposti.eduskunta.fi>. Kirjoittakaa vastaanottajan osoitteeksi: eoa-kirjaamo@eduskunta.fi)

Selostakaa tarkemmin -----

• kenen menettelyä arvostelette?* -----

• mitä tapahtui?* -----

• milloin?* -----

• missä?* -----

• muuta?* -----

Miksi menettely tai päätös on mielestänne lainvastainen?*

Oletteko kannellut tai valittanut asiasta jo muulle viranomaiselle?*

- mille viranomaiselle?*
- milloin?*
- onko asia ratkaistu?*

Päiväys

Allekirjoitus